

EGYÜTTÉLÉS A LAKÓ- HELYÜNKÖN

SZKA_103_19

A modul szerzője: IFA Műhely
(dr. Mihály Ottó, dr. Falus Katalin, Jakab György,
F. Kristóf Mária, Czincz Józsefné, Iván Márta,
Janicsek Lajos Tamás, Kálmán Katalin,
Kolláth Erzsébet, Marcz Klára, Molnár Géza,
Molnár Zsuzsa, Montay Beáta, Ursu Zsuzsanna,
Zsigmond Ottilia)

**SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK**

3. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – az időtartam megjelölésével	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
I/a Előzetes felkészülés					
A	<p>A tanulók nézzenek utána a helytörténeti monográfiának a könyvtárban.</p> <p>Érdeklődjenek a családban, hogy ősük között volt-e, van-e más nemzetiségű.</p> <p>Gyűjtsenek képeket, fényképeket, képeslapokat a település jellegzetes épületeiről, műemlékeiről.</p> <p>Kérdezzék meg a szüleiket, tudják-e, honnan jöttek az ősük, mikor és miért érkeztek a településre.</p> <p>Tudják-e, milyen eredetű a családnevük?</p> <p>Beszéli-e a családban valaki az adott nemzetiség nyelvét? Tudnak-e olyan szavakat, melyek abból a nyelvből kerültek át a magyarba?</p> <p>Séta közben gyűjtsenek „idegen” hangzású utca- és családneveket a településen! Vizsgálják meg, hogy a település meghatározó épületei közül kapcsolódik-e valamelyik valamilyen nemzetiséghez!</p> <p>Ha van otthon, hozzák be, és mutassák meg az adott nemzetiségre jellemző népviseletet vagy annak egy-egy darabját!</p>	<p>Önálló ismeretszerzés</p> <p>Kommunikáció</p> <p>Identitás</p>	<p>Egyéni munka</p> <p>– gyűjtés</p>		

	Tevékenységek – az időtartam megjelölésével	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B	A helyi múzeum (tájház) helytörténeti és néprajzi gyűjteményének megtekintése. (Ha ezt választjuk, az A feladatsort akkor is el kell végezni!)	Megfigyelés Információgyűjtés	Egyéni munka – megfigyelés		
I/b Hangulati és tartalmi előkészítés					
A	A tanulók sétálnak a teremben. Mindenki mindenkivel kezet fog, és a befejezetlen mondatokat kiegészítik. „Mi abban hasonlítunk, hogy...” „Mi abban különbözünk, hogy...” A tanulók különbségek keresésekor is a másik tanuló pozitív vonásaira koncentrálnak! 10 perc	Önismeret Empátia Identitás	Frontális munka – befejezetlen mondat		
B	A tanulók körben állnak, és a tanító utasítására belépnek a kör közepére. 8 perc	Önismeret Empátia Identitás	Frontális munka – játék		P1 (Lépj be aki...!)
I/c Csoportalakítás					
A	A tanulók sorba állnak, a tanító megszámozza a gyerekeket 1-4-ig. Az azonos számú gyerekek egy csoportot alakítanak. 5 perc	Figyelem	Frontális munka – csoportalkotás		
B	A tanulók a tanító utasítása szerint a Keveredj, állj meg, csoportosulj! című játékot játsszák, és a végén együtt maradó gyerekek egy csoportot alkotnak. 8 perc	Másokra figyelés Ismeretek felidézése Szabálytartás	Kooperatív tanulás – Keveredj, állj meg, csoportosulj!		P2 (Keveredj...)

	Tevékenységek – az időtartam megjelölésével	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I/d Kiinduló történet					
A	A tanító felolvassa A két festékpötty című történetet. 3 perc	Figyelem Szövegértés	Frontális munka – tanítói bemutatás		P3 (A két festékpötty)
B	A csoportok elolvassák A két festékpötty című történetet. 5 perc	Figyelem Szövegértés	Csoportmunka – olvasás	A két festékpötty című történet minden csoportnak	
I/e A történet befejezése					
A	A csoportok megírják a mese befejezését. Majd felolvassák egymásnak. 10 perc	Szövegalkotás Verbális kommunikáció	Csoportmunka – szövegalkotás csoportszóforgó	Papír, írószer	
B	A csoportok elkészítik a történet rajzos befejezését. A képekből kiállítást rendeznek, amit a többi csoport is megnéz. 15 perc	Ábrázolás Együttműködés Kreativitás	Csoportmunka – illusztrálás Kooperatív tanulás – képtárlátogatás	Csomagolópapír, rajzeszköz	
C	A csoportok kitalálják a történet befejezését, és az egészet eljátsszák. 15 perc	Non-verbális kommunikáció Kreativitás	Csoportmunka – drámajáték		

	Tevékenységek – az időtartam megjelölésével	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I/f A munka visszajelzése					
A	<p>Miután a csoportok bemutatták egymásnak a történetek befejezését, a tanulók annak a csoportnak adják a zsetonjukat, amelyiknek a munkája a legjobban tetszett nekik. Ezután összeszámolják, melyik csoportnak van a legtöbb zsetonja. Ők nagy tapsot kaphatnak.</p> <p>A tanító válassza ki a mesebefejezések közül azt, amelyből kiderül, hogy az összefolyó pöttyök új színt hoztak létre, és így el tudták egymást fogadni olyanak, amilyenek. Ha nincs ilyen, akkor közösen találjanak ki egy ilyen befejezést.</p> <p style="text-align: right;">12 perc</p>	<p>Döntés</p> <p>Mások véleményének elfogadása</p> <p>Tolerancia</p>	<p>Egyéni munka –</p> <p>Oszd szét a pontokat!</p>	<p>Tanulónként egy zseton</p>	
II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II/a A téma kiterjesztése					
A	<p>A tanító utasításokat mond. Azok a tanulók, akikre igaz az állítás, kézfogással kört alkotnak a terem egyik felén, akikre nem, azok a terem másik felén. Minden csoportalkotás után megállapítják, kik vannak többségben, és kik kisebbségben.</p> <p style="text-align: right;">25 perc</p>	<p>Befogadói készség</p> <p>Empátia</p> <p>Identitástudat</p>	<p>Kooperatív munka – Keveredj, állj meg, csoportosulj!</p> <p>Frontális munka – zenehallgatás, kóstelés</p>		<p>P4 (Többség, kisebbség)</p> <p>CD-lejátszó</p> <p>görög zene (szirtaki), roma zene, sztrapacska, evőeszközök, papírtányérok, szalvéta</p>

	Tevékenységek – az időtartam megjelölésével	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/b Fogalmak tisztázása					
A	<p>A tanulók csoportonként elkészítik a nemzetek házát. Minden háznak 6 ablaka van: ezekbe népek neveit írják be. A csoportok a saját ismereteik alapján költöztetik be a lakókat. A szóvivők beszámolnak róla, hogy kik laknak az ő házukban, ezután elhelyezik a plakátokat a falon. Majd közösen megszámlálják, hogy összesen hányféle nép neve szerepel a plakátokon! Közösen megvizsgálják, melyik népcsoportok között találnak hasonlóságot vagy különbséget. A tanító is bemutatja a saját házát. Összegezés: a különbségek vizsgálata – ez határozza meg a hovatartozásunkat (identitástudat).</p> <p style="text-align: right;">25 perc</p>	<p>Együttműködés Előzetes ismeretek alkalmazása</p> <p>Csoportosítás Információrendezés Összefüggések felismerése Logikus gondolkodás</p>	<p>Kooperatív tanulás – ház alakú plakát</p> <p>Kooperatív tanulás – csoportszóforgó</p> <p>Frontális munka – bemutatás, beszélgetés</p>	Csomagolópapír filctollak	P5 (Nemzetek háza) a tanító által készített népek háza

	Tevékenységek – az időtartam megjelölésével	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B	<p>Nagyon jó képességű osztály esetén: A csoportok lexikonokból kikeresik a következő kifejezések jelentését: népesség, kisebbség, nemzetiség, etnikum, bevándorol. Minden csoport egy kifejezést kap. A szóvivők ismertetik a meghatározásokat.</p> <p>A tanulók olyan nemzeti kisebbségeket gyűjtenek, melyekről már hallottak. A tanító felteszi ezek nevét szókérdőív a Nemzetiségek – kisebbségek alá (olyanokét is, amelyeket a tanulók nem említettek). Megbeszéljük a lakóhelyünkön élő népesség nemzetiségi összetételét.</p> <p style="text-align: right;">25 perc</p>	<p>Információszerzés Szövegértés</p> <p>Előzetes ismeretek alkalmazása</p>	<p>Csoportmunka – kutatás</p> <p>Kooperatív tanulás – csoportszóforgó</p> <p>Frontális munka – beszélgetés</p>	<p>Magyar értelmező kéziszótár, Idegen szavak és kifejezések szótára</p>	<p>A tanító a táblára írja a fogalmakat, nemzetiségek, kisebbségek neveit</p>

	Tevékenységek – az időtartam megjelölésével	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/c Nemzetiségek lakóhelyünk múltjában és jelenében					
A	<p>A pedagógus minden csoportnak ad egy fényképet, amin a település egy olyan jellemző épületének részlete látható, amely egy, a településen élt vagy ma is élő népcsoporthoz kapcsolható. A csoportok megbeszéléssel megpróbálják kitalálni, milyen épület van a képen. Megkapják az épületet ábrázoló teljes képet is. Könyvekben, ismertetőkből, szövegrészekben kutakodnak az épület eredetéről, keletkezéséről, és arról, mire használják ma. A csoportok beszámolnak egymásnak a megtudottakról.</p> <p style="text-align: right;">15 perc</p>	<p>Analízis-szintézis Szövegértés Problémamegoldás Együttműködés</p>	<p>Csoportmunka – megbeszélés, kutatás</p> <p>Kooperatív tanulás – beszámoló</p>	<p>A tanító által gyűjtött, a saját településre vonatkozó könyvek, ismertető, fényképek</p>	<p>A fotót a tanítónak kell beszerezni P6 (Épület)</p>
B	<p>A csoportok különböző feladatokon dolgoznak.</p> <p>A csoportok megismertetik egymással a megszerzett ismereteiket.</p> <p style="text-align: right;">15 perc</p>	<p>Együttműködés Szövegértés Információgyűjtés Verbális kommunikáció</p>	<p>Kooperatív tanulás – mozaik 2. Kooperatív munka – Három megye, egy marad</p>	<p>Magyarország útikönyv (2 példány), a település monográfiája, csomagolópapír, ragasztó, képek a gyűjtésből, Földrajzi nevek etimológiai szótára</p>	<p>P7 (Mozaik 2.)</p>

	Tevékenységek – az időtartam megjelölésével	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/d Kreatív alkotómunka, a motiváció erősítése					
A	A helyi hagyományörző csoport tagjai nemzetiségi gyermekjátékot, éneket, táncot tanítanak az osztálynak. 20 perc	Figyelem Együttműködés Mozgáskoordináció	Frontális munka – játék, éneklés, tánc		
B	Meghívott nagyszülők, ismerősök, rokonok mesélnek az életükről. Énekeket, mondókákat adhatnak elő, taníthatnak be. Sajátos szokásokat eleveníthetnek fel. Bemutathatják népviseletüket. Hangszereket szólaltathatnak meg. 20 perc	Figyelem Együttműködés Empátia	Frontális munka – bemutatás, beszélgetés		
III. AZ ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA, ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS					
III/a A foglalkozás lezárása					
A	A tanulók a hozott tárgyi emlékekből kiállítást rendeznek. 10 perc	Együttműködés	Kooperatív tanulás – képtárlátogatás	Gyűjtött tárgyak	
B	A tanító megtanít egy játékot a Népek játécai című könyvből. 10 perc	Együttműködés Megfigyelőképesség Szövegértés	Frontális munka – játék		Népek játécai

	Tevékenységek – az időtartam megjelölésével	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
C	<p>A tanulók beszélgetnek Szentandrassy István roma festő <i>Cigány románcok</i> ciklusának képei (1–9.) alapján a roma kultúráról, foglalkozásokról, hangszerekről.</p> <p>Vagy verseket olvasnak fel a <i>Cigány bölcsődal – cigány költők versei gyerekeknek</i> című kötetből, és ezek alapján beszélgetnek.</p> <p style="text-align: right;">10 perc</p>	<p>Identitástudat Tolerancia Kommunikáció</p>	<p>Frontális munka – beszélgetőkör</p>		
III/b Értékelés					
A	<p>A tanulók mondatok befejezésével értékelik a munkájukat.</p> <p>„Ezen az órán azt tanultam, hogy...”</p> <p>„Eddig nem is tudtam, hogy...”</p> <p>„Ezen az órán jól éreztem magam, mert...”</p> <p>A tanulók egymást értékelik a csoporton belül: Hogyan dolgoztunk együtt a siker érdekében? Voltak-e viták, sikerült-e megoldani őket?</p> <p style="text-align: right;">10 perc</p>	<p>Önismeret Mások véleményének elfogadása Tolerancia</p>	<p>Frontális munka – befejezetlen mondat</p> <p>Csoportmunka – megbeszélés</p>		

MELLÉKLETEK

P1 LÉPJEN BE, AKI...

Az osztály ismeretében állítsunk össze olyan mondatokat, amikben a gyerekek külső és belső tulajdonságaik alapján magukra ismerhetnek.

Pl.: Lépjjen be,

- aki szereti a kakaót!
- akinek barna a bőre!
- aki szívesen olvas kalandregényeket!

P2 KEVEREDJ...

A játék lényege, hogy a kérdések szerint kell csoportot alkotni. Olyan kérdéseket tegyünk fel, amiknek egy szám a megoldása.

Pl.: – Ennyi feje van a mesében a sárkánynak.

- Ennyi hónap van egy évben.
- Ennyi lába van a lónak.
- Stb.

A csoportosulás után mindig keveredjenek össze a gyerekek, és csak utána alkossanak új csoportot. Amikor kész a csoport, akkor álljunk meg, jól nézzük meg azokat, akiknek nem jutott csoport. Kérjük meg a gyerekeket, hogy őket a következő csoportalakításnál mindenképpen vegyék be a csoportba, akkor nem maradhatnak ki. Jó ez a feladat arra, hogy felhívjuk a figyelmüket arra, mennyire fontos, hogy figyeljenek egymásra. Olyan számmal fejezzük be, amilyen létszámú csoportokat szeretnénk.

P3 A KÉT FESTÉKPÖTTY

Egyszer két festékpötty – egy kék meg egy sárga – egymás mellé esett a papírra. Egészen közel, a szélük összeért.

- Nem menne kicsit távolabb? – mondta ingerülten a Kék.
- Menjen maga – válaszolta a Sárga – s különben is, talán köszönne!

Ezzel hátat fordított volna, mert a Kéket parasztos színnek tartotta – csak hát ez a festékpöttyöknél nehéz ügy, mert sem odébb menni, sem hátat fordítani nem tudnak.

– Még hogy én köszönjek?! Egy sárgának! – morgott fitymálóan a Kék, és bizonyára le is biggyesztette volna a száját, ha lett volna neki.

P4 TÖBBSÉG, KISEBBSÉG

A csoportalkotások szempontjai:

- fiúk – lányok;
- szőkék – más hajszínűek;
- van testvérük – nincs testvérük;
- kevesebb mint 3 testvérük van – 3 vagy több testvérük van;
- szeretik a spenótot – nem szeretik a spenótot;
- hallottak már zorbát – nem hallottak (Itt ülünk le a szőnyegre, és beszélgessünk a görög zenéről, ezután hallgassuk meg a zenét. Lehet görög zene helyett más Magyarországon élő nemzetiség zenéje, pl.: szerb, horvát, román, szlovák, sváb...);
- tud az ujjával csettintgetni – nem tud (Itt próbáljunk közösen csettintgetni: azok is próbálkozzanak, akik nem tudnak, beszél-

gessünk arról, hogy kik szoktak csettintgetni, és mikor. Hallgassunk olyan roma zenét, amiben csettintgetnek, mi is kapcsolódjunk be. A mi őszinte lelkesedésünk nagyon fontos!);

- akik ettek már sztrapacskát – akik még nem ettek sztrapacskát (Ha sikerült megkérni egy szülőt, hogy készítsen, tartsunk kóstolót az ételből).

Ez a szempontsor ajánlás, érdemes az adott településen élő nemzetiségre jellemző ételt, vagy meghatározást is megadni, de a csettintgetést ne hagyjuk el a feladatból.

P5 NEMZETEK HÁZA

Nehéz dolog a népekről hasonlóságokat és különbségeket gyűjteni, de próbáljuk meg.

A tanító házában lakói a Magyarországon élő népekhez tartozó emberek (magyarok, romák, görögök, svábok, románok, horvátok, örmények, bolgárok, szlovákok, szerbek, szlovének, ruszinok, lengyelek; kínaiak, törökök, arabok). Az ablakok méretével szemléltessük a népcsoport népességén belüli nagyságát. Beszéljük meg, miért a magyaroké a legnagyobb lakás a házban.

P6 ÉPÜLET

A munka folytatása az is lehet, hogy az osztály megkeresi a fényképen látható épületet. Lefényképezik több oldalról, és belülről is. Ha van rá mód, videóra is felvehetik. Olvassák el az emléktáblát vagy

az épület történetét ismertető szöveget (ha van), és jegyezzék fel a fontosabb adatokat. Tájházban, múzeumban, iskolában, közintézményben beszéljessenek egy olyan felnőttel, aki tud nekik mesélni az épületről, esetleg a népcsoportról, amihez köthető.

Az elkészült anyagokból a tanulók kiállítást rendezhetnek az osztályteremben.

P7 MOZAIK 2.

Ha több mint három csoportban dolgoznak, akkor egy témát több csoportnak is adhatunk. Ők ellenőrizhetik egymás munkáját.

1. csoport: A tanulók a *Magyarország útikönyvében*, a település rövid történetére vonatkozó részben keressék meg, hogy van-e utalás a lakóhelyükön valaha élt nemzetiségekre, más népekre! (Használhatják a település monográfiáját is, ha van!)
2. csoport: A településen milyen műemlékek köthetők a nemzetiségekhez? (Előzetes gyűjtés alapján és a *Magyarország útikönyvéből*.) Ragasszák fel plakátra az előzőleg gyűjtött képeiket. (Ennél a feladatnál is használható a település monográfiája.)
3. csoport: A *Földrajzi nevek etimológiai szótárából* keressék ki a település nevének eredetét. Előzetes gyűjtésük alapján sorolják fel az idegen hangzású utcaneveket, néhányat azonosítsanak a település monográfiájában, és mutassák be a többieknek!